

ใบความรู้เรื่อง วัฒนธรรมกับภาษา
วิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

วัฒนธรรมกับภาษา ความเกี่ยวข้องกับระหว่างภาษากับวัฒนธรรม วัฒนธรรม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๔๒) ให้ความหมายของว่าหมายถึง สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ, วิถีชีวิตของหมู่คณะ, ในพระราชบัญญัติ วัฒนธรรม พุทธศักราช ๒๕๔๕ หมายถึง ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความ กลม กลืนยวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน, ทางวิทยาการ หมายถึง พฤติกรรม และ สิ่งทัศนในหมู่ ผลิตภัณฑ์ขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน พลตรีพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่น นราธิปพงศ์ประพันธ์ทรงบัญญัติคำว่า “ วัฒนธรรม ” จากคำภาษาอังกฤษว่า “Culture” ประทานคำอธิบายไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง ความเจริญ ในทางวิชาความรู้เช่น วิทยาศาสตร์ศิลปวิทยา วรรณคดี ศาสนา ตลอดจน ขนบธรรมเนียม ประเพณีและจรรยา มารยาท วัฒนธรรมเป็นมรดกแห่งสังคม มีทั้งส่วนจับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ เช่น กวีนิพนธ์ศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการก่อร่างสร้าง ความประพฤติปฏิบัติของ ประชาชาติ พระยาอนุমানราชชน (๒๕๓๒: ๔๕ - ๔๘) ได้ให้พินัย คำ "วัฒนธรรม" ว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มีมนุษย์ เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือผลิตสร้างขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตของ ส่วนรวม ถ้ายทอดกันได้อาอย่าง กันได้คือผลิตผลของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อน สืบต่อเป็น ประเพณีกันมา คือความรู้สึก ความคิดเห็น ความประพฤติและกิริยาอาการ หรือการ กระทำใดๆ ของมนุษย์ใน ส่วนรวมลงรูปเป็นพิมพ์เดียวกัน และสำแดงออกมา ให้ปรากฏเป็นภาษา. ศิลปะ ความเชื่อถือ ระเบียบประเพณี เป็นต้น คือมรดกแห่งสังคม ซึ่งสังคมรับและรักษาไว้ให้ เจริญ งอกงาม เป็นผลิตผลของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้ มาจากคนแต่ก่อนสืบต่อเป็นประเพณีกันมา พระเทพเวที (ประยูรพุทธปยุตโต) ได้อธิบายความหมายของวัฒนธรรม เมื่อคราวแสดง ปาฐกถาพิเศษ ๑๐๐ ปีของพระยาอนุมานราชชน เรื่อง " วัฒนธรรมกับการพัฒนา" ไว้เป็นหลายนัย อย่างน่าพิจารณา ดังนี้ วัฒนธรรม เป็นผลรวมของการสั่งสมสิ่ง สร้างสรรค์และภูมิธรรมปัญญา ที่ถ่ายทอดสืบต่อกัน มาของสังคมนั้นๆ วัฒนธรรม เป็นการสั่งสมประสบการณ์ความรู้ ความสามารถ ภูมิธรรมภูมิปัญญาทั้งหมดที่ ได้ช่วยให้มนุษย์ในสังคมนั้นๆ อยู่รอด และเจริญสืบต่อได้และเป็นอยู่อย่าง ที่เป็นในบัดนี้ วัฒนธรรม คือผลรวมของ ทุกสิ่งซึ่งเป็นความเจริญงอกงามที่สังคมนั้นๆ ได้ทำไว้หรือได้สั่ง สมมาจนถึง บัดนี้ วัฒนธรรม เป็นทั้งสิ่งที่ทำให้ เจริญงอกงามสืบมา และเป็นเนื้อตัวของความเจริญงอกงามที่ มีอยู่ ซึ่งจะ เป็น พื้นฐานของความเจริญงอกงาม ต่อไปตลอดจนเป็นเครื่องวัดระดับความเจริญงอกงามของสังคมนั้นๆ

วัฒนธรรมจึงเป็นมรดกทางสังคมที่สืบทอดความรู้ความคิดและความเชื่อในสังคมอันเป็น ค่านิยม ซึ่งแสดง ลักษณะ เฉพาะที่เรียกว่า เอกลักษณ์ เอกลักษณ์คือ ลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคล หมู่คณะ เช่น ภาษา ศิลปะ สิ่งก่อสร้าง วัดวาอาราม เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย

โดยเอกลักษณ์ของชาติไทยมีหลายประการ ดังนี้

๑. ความไม่หวงแหนสิทธิ
๒. เสรีภาพทางศาสนา
๓. ความรักสงบ
๔. ความพอใจในการประนีประนอม ๕. การไม่แบ่งชนวรรณะ
๖. ความไม่กีดกันคนต่างชาติต่างภาษา ๗. ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
๘. ความเกรงใจ
๙. ความรักสนุก
๑๐. การคำนึงถึงกาลเทศะ

ค่านิยม หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ความภาคภูมิใจ ความรังเกียจ ความละเอียดที่มีต่อการกระทำใด ๆ หรือพฤติกรรม ของกลุ่มใด ค่านิยมเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา

คุณธรรม หมายถึง ความดีงามที่มีอยู่ในตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่ง อันเกิดจากการที่บุคคลนั้น ได้รับการปลูกฝังหรือได้เห็น จากสิ่งแวดล้อม คุณธรรมเป็นนามธรรมที่ยากแก่การเข้าใจ เพราะไม่ ปรากฏ หรือแสดงออกเป็นรูปลักษณะแต่ จะ แสดงออกในรูปพฤติกรรมของบุคคล

สถาบัน หมายถึง องค์กรที่รับผิดชอบเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ ใช้ในความหมายทาง วิชาการว่า กฎเกณฑ์และประเพณีที่เกี่ยวข้องกับหมู่ชน ซึ่งสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์แก่หมู่คณะ เช่น สถาบันชาติสถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว เป็นต้น

ความหลากหลายของวัฒนธรรม ปัจจัยที่ทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม

๑. ที่ตั้ง
๒. ภูมิอากาศ
๓. ความอุดมสมบูรณ์
๔. ประมุขและนักปราชญ์ในกลุ่ม

ภาษาสะท้อนวัฒนธรรม

๑. นิยมคำสัมผัสคล้องจอง ดังข้อความที่ปรากฏในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง
๒. มีคำซึ่งแสดงฐานะบุคคลตามวัฒนธรรมไทย คือพระมหากษัตริย์พระภิกษุพระบรมวงศานุวงศ์สุภาพชน วัฒนธรรม ในการใช้ภาษาซึ่งแตกต่างกันตามฐานะของบุคคล
๓. ภาษาไทยแต่ดั้งเดิมใช้คำไทยแท้ซึ่งเป็นคำพยางค์เดี่ยวโดดๆ ต่อมาได้รับอิทธิพลจากภาษา บาลีสันสกฤต และ เขมร จึงเปลี่ยนแปลงการใช้คำ แต่จะยังใช้คำไทยแท้ในภาษาพูด เช่น บุตร ใช้แทนลูก, บิดามารดาใช้แทนพ่อแม่, สามี ภรรยา ใช้แทนผัวเมีย, โศ กระบือ ใช้แทน วัว ควาย, เผาศพ ฃาปนกิจศพ ใช้แทนเผาผี, เก็บอัฐิในแทนเก็บกระดูก
๔. ภาษาไทยมีคำที่แสดงลักษณะเฉพาะเกี่ยวกับรสอาหาร เช่น รสขื่น รสฝาด รสกร่อย รสชืด รสปร่า รสมัน รสหวาน
๕. ภาษาไทยมีคำที่มีความหมายเฉพาะสื่อสารเป็นที่เข้าใจเช่น ทางดนตรีนาฏศิลป์
๖. มีคำแสดงความลดหลั่นชั้นเชิง เช่น คำเรียกญาติ คำสรรพนาม คำราชาศัพท์
๗. มีคำสรรพนามที่ในการสื่อสาร เช่น คำบอกอาชีพ คำเรียกญาติ ๘. มีคำบอกความละเอียด เช่น รสอาหาร สีส

๑. การใช้คำราชาศัพท์

๒. ระดับภาษา

๓. การใช้คำรื่นหู ภาษามาตรฐาน คือ ภาษาราชการ เพราะได้รับการกำหนดให้ใช้ตรงกันทั่วประเทศ สำหรับในประเทศไทย กำหนดให้ใช้ภาษากรุงเทพฯ เป็นภาษามาตรฐาน ภาษาถิ่น ภาษาที่ใช้พูดกันในท้องถิ่นต่างๆ สำหรับภาษาถิ่นในประเทศไทย แบ่งกว้าง ๆ ตาม สภามุมิตศาสตร์ภาษาเหนือ ภาษาอีสาน ภาษาใต้หรือภาษาปักษ์ใต้ ภาษา ภาคกลาง ภาษากับการปลูกฝังคุณธรรม ลักษณะเด่นของวัฒนธรรมไทย ปรากฏหลายด้าน ทั้งด้านจิตใจ ศิลปกรรม ระเบียบ ประเพณี สถาบันสังคม การละเล่นมหรสพ ด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เช่น การสนทนา การพูดใน โอกาสต่าง ๆ การใช้ภาษาของสื่อมวลชนเพื่อการสั่งสอนเพื่อการสร้างสรรค์ ภาษามีส่วนสำคัญในการปลูกฝังวัฒนธรรม ทั้งในด้านการธำรงวัฒนธรรม การสืบทอด และ การพัฒนาวัฒนธรรม โดยการพูดสั่งสอน การจดบันทึก และผ่าน วรรณคดีวรรณกรรม

แบบฝึกทักษะเรื่อง วัฒนธรรมกับภาษา

รายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

.....

คำชี้แจง วิเคราะห์ข้อความต่อไปนี้ถูกหรือผิด

.....๑. วัฒนธรรม หมายถึง สภาพหรือคุณความดีที่เจริญงอกงามเป็นวิถีทางในการดำเนินชีวิตตาม แบบแผนของ ความประพฤติที่มนุษย์กำหนดขึ้นเป็นมรดกของสังคมก่อให้เกิดความมีระเบียบ เรียบร้อยในสังคม

.....๒. ประโยชน์ของวัฒนธรรมคือ แสดงเอกลักษณ์ของชาติเป็นมาตรฐานความประพฤติและ มรดกของสังคม

..... ๓. ประเภทของวัฒนธรรมแบ่งออกเป็นวัฒนธรรมทางวัตถุธรรม คติธรรม เนติธรรม สหธรรม ศิลปกรรม ภาษา และวรรณคดี

.....๔. ภาษาไทยแสดงเอกลักษณ์ของชาติไทยนับเป็นวัฒนธรรมแขนงหนึ่งซึ่งเรียกว่า วัฒนธรรม ทางวรรณกรรม แสดงอัจฉริยของบรรพบุรุษ เป็นมรดกไทยสืบมา

.....๕. วัฒนธรรมในการใช้ภาษา หมายถึงการใช้ภาษาให้ถูกวัฒนธรรม และการศึกษาเกี่ยวกับ วัฒนธรรมแทรก สัมพันธ์อยู่กับการใช้ภาษา

.....๖. การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคลนั้นต้องระมัดระวังเรื่องการใช้ถ้อยคำตาม ฐานะความเป็นอยู่ กล่าวคือ ถ้าเป็นผู้มีฐานะร่ำรวย ย่อมต้องให้เกียรติยกย่องด้วย ความนอบน้อม จึงจะได้ ประโยชน์ ในการติดต่อประสานงาน

.....๗. การใช้ภาษาในการกล่าวขอความช่วยเหลือนั้นต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนเป็นส่วน ใหญ่ พยายาม รวบ รัดและใช้ถ้อยคำที่ไพเราะหวานล่อมเพื่อให้ได้อภิสติตามที่ต้องการ

..... ๘. ภูเขาไฟระเบิดไม่ถือเป็นวัฒนธรรม แต่เมื่อมนุษย์เกิดความกลัวจากเหตุภูเขาไฟระเบิด และมีพิธีกรรมที่ เกิด จากความกลัวนั้น พิธีกรรมนั้นถือเป็นวัฒนธรรม

..... ๙. ลักษณะนามในภาษาไทยแสดงให้เห็นคนไทยเป็นคนช่างสังเกตและแสดงให้เห็น ความสำคัญแก่การ จำแนก แยกแยะ ลักษณะของสิ่งต่างๆ รอบตัว

.....๑๐. ภาษาถิ่นมีคุณค่าในทางสืบค้นประวัติของคำ เช่น จะสะกดคำว่า เรือด หรือ เลือด ซึ่ง หมายถึงแมลงที่ อยู่ ตามที่นอนและพื้นบ้าน ดูดกินเลือดคนและสัตว์ อย่างไรก็ตาม ภาษาถิ่นภาคเหนือ เรียกแมลงนี้ว่า เหือด ภาษา มาตรฐานจึง สามารถใช้ ร ได้ว่า เรือด เนื่องจาก ฮ ในภาษาถิ่นเหนือ ภาคกลางจะออกเสียง ร

ชื่อ.....สกุลเลขที่.....ชั้น.....

แบบฝึกหัดที่ ๑.๒ เรียงร้อยเรื่องราว คำชี้แจง: จงเรียงลำดับคำประพันธ์ต่อไปนี้ ให้ถูกต้อง

- ๑. วังพลาจนางทรงกันแสงพลาจ ยะเหาะเหยาทุกฝิ่อย่างไม่หย่อนหยุด
- ๒. เหตุไฉนไยพระลูกแก้วจึงมีมาเล่าหลากแกใจ
- ๓. เทพเจ้าก็สังเวชในวิญญาน ก็พากันอุฎฐการคลาไคลให้มรคาแก่นางพระยามัทรี
- ๔. ส่วนเทพเจ้าทั้งสามองค์ได้ทรงฟังพระเสาวนีย์
- ๕. พระมัทรีเธอไหว้วอนขอหนทาง พระพัคตร์นางนงไปด้วยน้ำพระเนตร
- ๖. ประหลาดแล้วแลไม่เห็นก็ใจห๑.ผู้แต่งกัณฑ์มัทรีเป็นบุตรของ
- ๗. ผู้แต่งกัณฑ์มัทรีถึงแก่อสัญกรรมในสมัย.....
- ๘. ผู้แต่งกัณฑ์มัทรีเป็นรัตนกวี ๒ สมัยคือสมัย.....และสมัย.....
- ๙. “มหาเวสสันดรชาดก” อีกกัณฑ์หนึ่งที่ผู้แต่งกัณฑ์มัทรี ได้รจนาขึ้น คือ กัณฑ์.....
- ๑๐. ผลงานของผู้แต่งที่แต่งในสมัยกรุงธนบุรี ได้แก่

ชื่อ.....นามสกุล.....ชั้น.....เลขที่..... ---

แบบฝึกหัดที่ ๑.๓ ซาดกสิบสามกัณฑ์ คาชี้แจง: จงนำชื่อกัณฑ์เต็มลงในช่องว่างหน้าข้อความให้สัมพันธ์กัน

๓. กัณฑ์ทานกัณฑ์	๗. กัณฑ์มหาพน	๑๑. กัณฑ์มหाराช
๔. กัณฑ์วนปเวสน์	๘. กัณฑ์กุมาร	๑๒. กัณฑ์ฉกษัตริย์
๑. กัณฑ์ทศพร	๕. กัณฑ์ชูชก	๙. กัณฑ์มัทรี
๑๓. กัณฑ์นครกัณฑ์	๒. กัณฑ์หิมพานต์	๖. กัณฑ์จุลพน
๑๐. กัณฑ์สักกบรรพ		

..... กล่าวถึง พรหมณ์ยากจนไร้ญาติพี่น้องคนหนึ่ง มีเมียสาวสวยชื่อ “อมิตตดา”

กล่าวถึง การกลับไปครองนครสีพีของพระเวสสันดร

..... กล่าวถึง ชูชกได้พบพระอัญจตุลย์ และใช้เล่ห์เหลี่ยมว่าตนมาเพื่อเยี่ยมเยียนตาม

ธรรมดาของผู้ที่คุ้นเคยกันมา

..... กล่าวถึง การฝันร้ายของพระนางมัทรี และพระเวสสันดรได้ประทานพระกัณฑ์กับ

พระชาติให้แก่ชูชก

..... กล่าวถึง การกำเนิด ช้างเผือกชื่อว่า “ช้างปัจจัยนาค” ในวันเดียวกับพระเวสสันดร

..... กล่าวถึง พระอินทร์ได้แปลงองค์เป็นพราหมณ์ชราไปขอพระนางมัทรี และให้พระ

เวสสันดรขอพรได้ ๘ ประการ

.....

กล่าวถึง การเดินทางของกษัตริย์ทั้ง ๔ เสด็จมาถึงมาตุลนครแคว้นเจตราชฎร์

กล่าวถึง.....พระเจ้ากรุงสุยไถ่ตัวพระชาติและพระกัณฑ์

กล่าวถึง.....มีฝนโบกขรพรรษตกลงมาเป็นครั้งแรก

กล่าวถึง..... การที่พราหมณ์ชราได้บอกทางไปเขาวงกตให้ชูชก

อย่างละเอียด กล่าวถึง การอภิเษกพระเจ้าสุยกับพระนางมุสตี

กล่าวถึง..... พระเวสสันดรพระราชนาน

“ช้างป้างัยนาค” แก่พรหมณ์จากเมืองกลิง

คราษฎร์จันถูกเนรเทศออกจากเมือง กล่าวถึง การตามหาพระกัณหา และพระชาติของพระนางมัทรี

ข้อสอบเก็บคะแนนวิชาภาษาไทย
เรื่อง คุณธรรมและมารยาทในการสื่อสาร

๑. ข้อใดสะท้อนให้เห็นการกระทำที่มิได้มีคุณธรรมอย่างแท้จริง
 ๑. ขวัญช่วยเหลือผู้เดือดร้อน
 ๒. ดาวเลี้ยงสุนัขไว้ที่บ้าน ๒ ตัว
 ๓. แม่ทำอาหารไปเลี้ยงเด็กกำพร้าทุกเดือน
 ๔. **คุณหญิงบริจาคเงินเพื่อจะได้ออกโทรทัศน์**
๒. การรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ แสดงให้เห็นคุณธรรมในข้อใด
 ๑. **ความกตัญญู**
 ๒. ความเสียสละ
 ๓. ความสามัคคี
 ๔. ความซื่อสัตย์
๓. การสื่อสารประเภทใดเป็นพื้นฐานแรกที่ทำให้บ้านเมืองสงบสุข
 ๑. **การสื่อสารในครอบครัว**
 ๒. การสื่อสารในโรงเรียน
 ๓. การสื่อสารสาธารณะ
 ๔. การสื่อสารมวลชน
๔. ถ้านักเรียนไปเยี่ยมเพื่อนที่กำลังป่วย ควรจะใช้ถ้อยคำอย่างไร
 ๑. ฉันบอกเธอแล้วใช่ไหมว่าอย่าไปเที่ยว
 ๒. เป็นไงบ้าง สบายดีนะไม่ต้องไปโรงเรียน
 ๓. **ไม่เป็นไรเดี๋ยวก็หาย ฉันเอาใจช่วยนะจ๊ะ**
 ๔. ถ้าเธอไม่ดีขึ้น เธอก็ไม่ต้องมานอนป่วยอย่างนี้
๕. ข้อใดใช้คำว่า “สวัสดิ” ไม่เหมาะสม
 ๑. สวัสดิครับ จะไปไหนกันครับ
 ๒. **สวัสดิครับ ท่านพระคุณเจ้า**
 ๓. สวัสดิครับคุณแม่ ผมไปโรงเรียนนะครับ
 ๔. สวัสดิครับคุณปู่ ผมขออนุญาตแนะนำเพื่อนใหม่ นะครับ
๖. ถ้าบุคคลที่นักเรียนติดต่อด้วยใช้คำพูดไม่เหมาะสม นักเรียนควรทำอย่างไร
 ๑. กล่าวคำขอโทษแล้วเดินหนีไป
 ๒. ข่มความรู้สึกโกรธไว้ ไม่ตอบโต้
 ๓. **กล่าวขอโทษ และชี้แจงว่าเขาควรใช้ภาษาที่สุภาพกว่านี้**
 ๔. ชี้แจงให้เขาทราบว่า เขาควรจะแสดงความสุภาพให้มากกว่านี้
๗. มารยาทในการใช้ห้องสมุดข้อใดสำคัญที่สุด
 ๑. ไม่ยืมหนังสือหลายเล่ม
 ๒. ไม่ทำหนังสือหล่น

๓. ไม่ส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น

๘. เมื่อฟังอาจารย์สอนแล้วไม่เข้าใจควรทำอย่างไร

๑. ถามเพื่อนที่นั่งข้างๆ

๓. สนทนากับเพื่อนเรื่องอื่น

๔. ไม่เก็บหนังสือไว้เกินกำหนดส่ง

๒. แสดงสีหน้าว่าไม่เข้าใจ

๔. ยกมือแล้วถามข้อสงสัย

๙. “ฝนทิ้งให้เป็นเข็ม” คำกล่าวนี้ชี้ให้เห็นคุณธรรม

๑. ความรักสงบ

๓. ความอดทนพยายาม

๒. ความซื่อตรง

๔. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่

๑๐. ข้อใดสะท้อนให้เห็นว่าผู้ส่งสารขาดคุณธรรม

๑. จมูกงอนอมธรรมชาติ จะได้เจริญสุข

๒. คุราประหารราษฎร นรชาตินิกรชน

๓. ใครขวาง ณ บรรดา ก็ต้องปองประหารพลับ

๔. ถือธรรมะพองโต จึงจะได้เป็นสุขสรอายุ